

Na ceste s hippies, beatnikmi a Yarom

Kerouac Kupčovými očami

Na začiatku to mala byť „iba“ cesta naprieč národnými parkmi Severnej Ameriky. Skončilo sa to celkom inak. Divokosť Nového kontinentu si Yaro Kupčo užil podobne, ako kedysi jeho knižní hrdinovia z kultového románu. Ocitol sa Na ceste.

A z pocitu slobody mu neubralo ani to, že ju na rozdiel od Kerouacovo Seala Paradísa a Deana Moriartyho, absolvoval na vozíčku.

Nesmrteľné dielo spisovateľa Jacka Kerouaca čítal Yaro Kupčo tajne, ešte pred mnohými rokmi na internáte. Doba bola drsná, zúrila tvrdá normalizácia. Chlapci nesmeli nosiť rifle ani dlhé vlasys. Možno aj preto bolo dielo Na ceste akousi hnacou silou za slobodou, o ktorej tu pred rokmi mladí iba snívali. Samotný Kerouac sa práve pre nepoznaný pocit voľnosti vryl do mysele a duše mladého Kupča natoľko, že dnes po kedysi oblúbenej knihe ani nesiahne. „Tak trochu sa jej bojím, aj keď by som si ju rád prečítal. Mám strach zo sklamania. Vtedy ma tá kniha ovplyvnila, no možno dnes by sa mi to celé zdalo smiešne. Kto vie,“ hovorí.

Opäť na ceste

Predtým nereálny sen bol však pre Yara napokon celkom na dosah ruky. To, že takéto dobrodružstvo absolvuje pripútaný na invalidnom vozíčku, by mu kedysi prišlo asi rovnako nemožné, ako pred rokmi predstava, že bude cestovať a fotiť po Amerike. Cestu po Štátach absolvoval ešte pred desiatimi rokmi, no scenére, ktoré zaznamenal

● Monument Valley.

na fotografický film, sa dostali na svet až nedávno. Až teraz tak majú všetci Yarovi priaznivci možnosť „prečítať“ si Kerouaca Kupčovými očami. „Od Ameriky čaká každý niečo úplne iné. No pôvodný duch beatnikov z nej už akosi vyprchal. Ak sa však preveziete po legendárnej matke ciest - Road 66, je tam celkom hmatateľný. Tá cesta je pre tých, ktorí sa nikam neponáhlajú,“ spomína. Práve známa Road 66 v polovici dvadsiatych rokov spojila východné pobrežie so západným. A keď Kerouac s blázivým Nealom Cassidym cestoval krížom

cez Ameriku, prechádzali aj tadiaľto. „Z nekonečnej diaľky cítiť vôňu benzínu a cesty. Sú tu pôvodné benzínové pumpy, pred ktorými sedia starí dedkovia s klobúkom na hlave a s vysokými šnurovacími topánkami.“ Svoje kúzlo nestratili ani obrovské šrotoviská cadillacov či typické americké garáže.

Chátrajúci hippies

Neopakovateľnú atmosféru voľných šesdesaťtych rokov si dodnes drží aj miesto konania slávneho hippie festivalu Monterey. Yaro sa tam zastavil len na chvíľu. Vo vzduchu cítil chvenie strún elektrickej gitary mága Jimiho Hendrix a kdesi v pozadí sa ozýval aj škrablavý hlas speváčky Janis Joplin. Amerika je totiž presne taká, akú ju v danej chvíli chcete. Tých pravých hipíkov by ste však na tomto mieste hľadali už iba márne. „Všetko je to strašne skomercionalizované. Bol som sa pozrieť aj v San Franciscu vo štvrti Haight Ashbury. Kedysi tu začínaли moji oblúbení Grateful Dead. Slávny psychadelicky pomaľovaný dom, v ktorom žili všetci spoločne, tu stojí dodnes.“

Už začiatkom sedemdesaťtych rokov sem začali cestovné kancelárie zvázať turistov z celého sveta, ktorí sa prišli pozrieť na hippies žijúcich v komunitách. „Miesto úplne stratilo svoje kúzlo, sloboda sa vytratila. Z niekdajších

uvolnených hippies sú starí sfetovaní vlasáči, ktorých si fotia turisti. Bolo to tam natoľko mŕtve, že som chcel ujsť,“ spomína. Koniec-koncov, odpísali sa samotní hippies. Mnohí z nich sa vzdali svojich ideálov a dnes sú z nich univerzitní profesori v sakách. „Do legendárneho Woodstocku som aj preto radšej ani nešiel. Už žiadne leto lásky, už žiadne protesty, len samé peniaze. Rýchlo preč.“

Silácke medvede

Yaro fotí na klasický zvitkový film, každý snímok si vždy radšej trikrát prejde v hlave. Fotka jednoducho musí stať zato. Presne toto si zaumenil aj v Amerike. Zachytiť chcel čaro národných parkov. Je však dobrodruh a keď sa vyberie do prírody, nikdy nespí v stane. Známy je tým, že si pod holým nebom ustieľie na karimatke a zababušený v spacom vaku pozoruje hviezdy. Dobrodruh – hipík, a predsa tak trocha romantik. Aj v národnom parku Yosemite si zdriemol pod oblohou. Tu ale nastavil prírode svoj holý život. Miestny prastarý les s množstvom vysokých sekvojí je totiž známy obrovským množstvom medvedov, ktoré sa nezfaknú žiadneho turistu. „Bola tam tabuľa, ktorá upozorňovala, že medvede v uplynulom roku rozbili 1300 áut. Zacítili v nich jedlo.“ Aj preto vedenie

● Yosemite.

parku odporúča návštěvníkom, aby v autách nenechávali žiadne potraviny. Horšie je to v stanoch. Medvede sa neboja a pohotovo do nich vojdú. „Ak sa človek bráni, pohryzú ho a bijú sa, pokým nezískajú potravu. Naštastie, keď som spal vonku, žiadnen sa tam nepotuloval.“ Až tu Yaro pochopil kreslenú rozprávkou o medvedovi Yogim, ktorý spoločne s malým medvedíkom Bubu kradli turistom jedlo, odkiaľ sa len dalo. Trochu bizarná predstava pre porovnanie, ale pravdivá.

Na obale U2

Keď cestovať po Amerike, tak tadiaľ, kde sa to len dá. Aj v takomto duchu by sa mohlo niesť motto Kupčovej cesty. A za každým jeho zastavením sa dá nájsť príbeh, spomienka či symbolické prepojenie. Tým bola aj návšteva parku Joshua Tree. A kým na jednom mieste môžete vnímať hipíkov, na ďalšom starých jazzmanov a niekde inde zasa počúvať klasické country, tu na vás zrazu dýcha Bono z U2 a spieva všetky známe hity. Od Where the Streets Have No Name až po With or Without You. No Amerika nie je len o hudbe. V parku s rovnakým menom ako nahrávka z roku 1987 zažije človek niekoľko zemetrasení denne. Zem sa chveje pod nohami takmer neustále, z času na čas ho pocítia aj vo vzdialom Los Angeles. „Boli sme na ústí plnej štrkáčov a škorpiónov. Predtým sme si kúpili odsávačku jedu, pre istotu.“ Ak by niekoho z výpravy uštipol had, museli by zasiahnuť okamžite. Preto si odsávačku nedali do batohu, ale nosili ju neustále v ruke.

Fotilo sa aj v Monument Valley. Tu Yaro s partiou zavítal do indiánskej rezervácie Navajov. Pri prvom pohľade ostali v šoku. „Až nápadne to pripomína rámske osady na Spiši. Chatrče so satelitom na streche. Je to také absurdné, ale môže za to alkohol,“ hovorí. Mnohí z indiánov sa však snažia žiť dôstojne. Zriadili tu kemping, no podľa Yara nie je príliš lákavý. Navajovia vyrábajú a predávajú aj suveníry. Pohľad na indiánsku komunitu je napriek tomu vraj veľmi smutný. „Domov sme odchádzali cez Utah. Dvesto mil' po ceste, okolo ktorej je len samá čierna škvara. Žiadna benzínová pumpa, žiadny motorest. Vtedy som si v hlave premietal, ako asi prešli prví osadníci týmto územím na drevených vozoch.“ Yaro spolu s priateľmi najazdili v Spojených štátach viac ako 6000 mil', teda v prepočte asi 7000 kilometrov.

Tvrde na hrdlo

Ešte počas cesty do USA Yaro v lietadle dostal nádchu. Rokmi si už overil, že nepomôže žiadna tabletka, ale čajová lyžička tvrdého alkoholu. Po pristátí v Los Angeles sa celá výprava rozbehla do obchodov zháňať alkohol. „Nikde nemali, po dlhom hľadaní sme vošli do obrovského obchodu

● **Grateful Dead.**

s potravinami. Začal sa slalom pomedzi regály, kde bolo všetko - kalifornské víno aj pivo,“ hovorí. Na konci tohto úseku bola vyhradená asi dvojmetrová časť uzatvorená masívou mrežou a veľkým zámkom. Spozá ocele pretŕčalo niekoľko fliaš tvrdého alkoholu. „Oslobili sme pokladníčku, tá ohlásila vedúceho a ten privolał hlavného manažéra. Až on odomkol mrežu, vzal flašu a vložil do papierového vrecka. Strašne sa čudoval, čo to kupujeme,“ spomína. Celú udalosť snímali bezpečnostné kamery. Podobné šoky spôsobovali domácim aj ruskí študenti. V mieste ich bydliska bol iba jeden obchod s alkoholom, aj ten otváral majiteľ len na dve hodiny každý piatok. Päťdesiat študentov tam vždy verne vyčkávalo. Potom vtrhli do obchodu a priamo na mieste každý z nich vypil jednu celú flašu.

Kontrasty

Cesta za národnými parkmi aj túlanie sa po stopách beatnikov nakoniec vyvrcholila na Slovensku – v Piešťanoch. So spoločníkom, básnikom Mariánom Hattalom, spojil fotografie s básňami Lawrence Ferlinghettiho, Allena Ginsberga či Gregoryho Corsa.

„Amerika je krajina obrovských kontrastov. Sú tu najvzdelanejší aj najhlúpejší ľudia na svete. Človek len žasne, akí sú priemerní Američania nevedomí,“ konštatuje Yaro.

Po stopách beatnikov sa nakoniec dostal až do svojho rodiska – Kežmarku, kam sa každoročne vracia načerpať inšpiráciu. A hoci tisíce mil' po Amerike nemá v nohách, ale v kolesách, tú svoju pred rokmi využitú slobodu vďaka nej už poznaná.

TEXT: RASTO PIOVARČI
FOTO: Yaro Kupčo

● Yaro fotí klasicky len na veľkoformátový film.